

FATİH Projesi Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation on FATİH Project

Selda Ekici* ve Bülent Yılmaz**

Öz

Bu çalışma ile FATİH Projesi'nin (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi), Proje Yönetim Döngüsü ölçütleri çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, FATİH Projesi için MEB tarafından oluşturulan web sayfası, ilgili araştırmalar ve çalıştay raporları incelenmiştir. Elde edilen bulgulardan, FATİH Projesi'nin proje geliştirme mantığına göre tasarlanmadığı ve bu biçimi ile eğitim sistemi ile bütünleştirilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *FATİH Projesi, bilgisayar destekli eğitim, bilişim teknolojileri, iletişim teknolojileri, eğitim, proje yönetim döngüsü, Türkiye, ilköğretim, ortaöğretim*

Abstract

The aim of this research is to evaluate the Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (Movement to Enhance Opportunities and Improve Technology) or FATİH Project within the framework of Project Cycle Management. In this study, the FATİH Project web page created by the Ministry of Education was examined, along with related studies and workshop reports. According to the data obtained, the FATİH Project has not been designed within the Project Cycle Management framework. In its present form, the FATİH Project cannot be integrated into the education system.

Keywords: *FATİH Project, computer aided education, information technologies, communication technologies, education, project cycle management, Turkey, primary education, secondary education*

Giriş

Dünyada bilgi miktarının son derece hızlı biçimde artışı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimine bağlı olarak bilginin hızlı dağıtımı ve paylaşımı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin bilgi ekonomisi olarak adlandırılan yeni ekonomilerde temel bileşen oluşu bilgiyi bir meta (ticari mal) durumuna getirmiştir. Gelişmiş ülkeler bilginin önemini farkına vararak politikalarını bu yönde belirlemeye başlamışlardır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde görülen hızlı gelişme, İnternetin gelişimi ve hızla yayılması ülkelerin ekonomisini, ticaretini, eğitimini, politikasını ve başka birçok alanını etkilemiş, ülkeleri ortaya çıkan yeni dünya düzenine uyum sağlamaya zorlamıştır. Başka bir deyişle, ülkeler, her alanda değişim ve yenilik yapacak iddialı ve gerçekçi atılımlar ile küresel rekabette yerini almak durumunda kalmıştır. Birçok ülke, bu atılımları çeşitli alanlarda oluşturdukları projeler ile gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

* Kütüphaneci, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi; Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü yüksek lisans öğrencisi. e-posta: sekici@metu.edu.tr

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim üyesi. e-posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr

Türkiye bilgi toplumuna dönüşüm vizyonunu; “Bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası haline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleriyle daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmak” (DPT, 2006) biçiminde belirtmiştir. Bu dönüşüm sürecinde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin vatandaşlar tarafından benimsenmesi ve her alanda kullanımlarının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’de birçok alanda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına yönelik projeler hayata geçirilmiştir. Eğitim alanında da 1980’lerden itibaren değişik projeler uygulanmıştır. 2010 yılında oluşturulan FATİH Projesi ise, eğitim alanında köklü değişimler yapmayı hedefleyen, geniş kapsamlı ve yüksek bütçeli bir projedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerini eğitim ile bütünleştirmeyi hedefleyen bu proje ile eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması amaçlanmıştır.

Bugüne kadar gerçekleştirilen projelerde, eğitimde bilgisayar ve teknolojinin kullanımının olumlu yönleri üzerinde durulmuştur, ancak konunun olumsuz ve farklı yönlerinin incelenmesi, geliştirilecek projelere rehberlik etmesi açısından son derece önemlidir. Bilgisayar destekli eğitim projelerinin eksiklikleri, potansiyel olumsuzlukları ve bilinçli ya da bilinçsiz yapılan yanlış yönlendirmeler ile oluşan önyargılara dikkat çekilmesi, yurt içi ve yurt dışında yapılmış ilgili araştırmaların incelenmesi gerekmektedir (Çağiltay ve diğerleri, 1998).

Bu çalışmanın amacı, FATİH Projesi’ni, proje geliştirme mantığına ve aşamalarına göre değerlendirmektir. Bu çerçevede, bilgisayar destekli eğitimin Türkiye’deki tarihçesinin, avantaj ve dezavantajlarının kısaca ortaya konulması da gerekli görülmüştür. Ayrıca, bilgi ve iletişim teknolojilerini eğitim sistemlerine başarıyla uyarlayan bir modeli ana çizgileriyle incelemek, FATİH Projesi’nin değerlendirilmesine somut katkı sağlayacaktır. Bu amaçla çalışmada son derece başarılı olan Güney Kore örneği incelenmiştir. Ayrıca, çalışmada proje, proje yönetim döngüsü ve mantıksal çerçeve yaklaşımı kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak FATİH Projesi, proje döngüsü yönetimi değerlendirme ölçütlerine göre değerlendirilmiştir.

Bir Proje Sürecinin Özellikleri

Proje, Tekindağ’a göre (2005, s.16), “belirli bir süre içinde, belirli bir bütçe ile, net olarak tanımlanan hedeflere ulaşmaya yönelik olarak planlanan faaliyetler bütünüdür.” Bir projenin başarıya ulaşması için, iyi planlama, yeterli düzeyde örgütsel/kurumsal kapasite, işini iyi yapan ve motivasyonu yüksek bir proje ekibi, ortaklar arasında iyi ve açık bir iş bölümü ve üstlenilen görevlerin yerine getirilmesinde kararlılık, projenin gerçek bir sorunu ele alması, yararların kadın ve erkek arasındaki eşitliği gözetmesi, hedef grupların ihtiyaçlarına yanıt vermesi gibi etmenlerin bulunması gerekmektedir (Proje Döngüsü Yönetimi ve Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı, t.y, s.3). Bir proje yönetim aracı olan ve mantıksal çerçeve yaklaşımı esasına dayanan Proje Döngüsü Yönetimi (PDY), “bir proje fikrinin ortaya çıkmasından projenin tamamlanmasına kadar geçen süre içindeki tüm aşamaları ifade etmektedir” (STGP, 2004). PDY’nin temel aşamaları; proje fikrini belirleme, proje fikrinin analizi, ön değerlendirme, finansman, uygulama ve değerlendirmedir. Bir projenin *Proje Döngüsü Yönetimi* çerçevesinde değerlendirilmesi şu ölçütlere göre yapılır:

1. Uygunluk Ölçütüne Göre Değerlendirme
2. Verimlilik Ölçütüne Göre Değerlendirme
3. Etkinlik Ölçütüne Göre Değerlendirme
4. Etki Ölçütüne Göre Değerlendirme
5. Sürdürülebilirlik Ölçütüne Göre Değerlendirme

PDY ilkeleri çerçevesinde kullanılan proje planlama ve uygulama aracı “Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı” (MÇY) olarak adlandırılmaktadır. Günümüzde Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, OECD, Dünya Bankası gibi birçok uluslararası kuruluşun proje uygulamalarında kullandığı Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı (MÇY), 1970’li yıllarda ABD’nin uluslararası yardım kuruluşu Uluslararası Kalkınma Ajansı (USIAD) tarafından geliştirilmiştir (Tekindağ, 2005, s.28). Avrupa Komisyonu MÇY’yi, “proje yönetimi ve planlamasını desteklemek için kullanı-

lan analitik bir süreç ve araçlar toplamı” (European Commission, 2004, s.57) biçiminde tanımlanmaktadır. Aynı Komisyon, 1993 yılında MÇY’yi proje döngüsü yönetimi sisteminin bir parçası olarak kabul etmiş ve proje kalitesinin değerlendirme aracı olarak kullanmaya başlamıştır. Mantıksal çerçeve yaklaşımı içerisinde **analiz** ve **planlama** olmak üzere iki aşama vardır (Proje 46.com, 2012).

1. Analiz Aşaması

- 1.1. Mevcut Durum Analizi
- 1.2. Paydaş (İlgili Taraflar) Analizi
- 1.3. Sorun Analizi
- 1.4. Hedef Analizi
- 1.5. Strateji Analizi

2. Planlama Aşaması

- 2.1. Mantıksal Çerçeve Matrisinin (MÇM) Hazırlanması
- 2.2. Faaliyet Planlaması
- 2.3. Bütçe Planlaması¹

Türkiye’de Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE)

Bilgisayarların eğitim-öğretim ortamlarında kullanılmaya başlamasıyla beraber bilgisayar destekli eğitim, bilgisayar destekli öğretim, bilgisayara dayalı eğitim, bilgisayar tabanlı öğretim gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Eğitimde bilgisayar kullanımı için kullanılan en eski kavramlardan biri olan bilgisayar destekli eğitim kısaca, öğretimsel içerik ve faaliyetlerin bilgisayar yoluyla aktarılmasıdır (Camnalbur, 2008, s.8). Daha açık bir ifade ile bilgisayar destekli eğitim, “öğrencilerin bilgisayarda programlanan dersler ile etkileşimde bulunduğu, öğretmenin rehber konumunda olduğu ve bilgisayarın ortam rolünü üstlendiği etkinlikler” olarak tanımlanabilir (Bilgisayar Destekli Eğitim, t.y.).

Pilotları eğitmek amacıyla kullanılan uçuş simülatörleri, bilgisayarın bilinen ilk öğretim amaçlı kullanımudur ve 1950’de MIT (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü) tarafından gerçekleştirilmiştir. 1970’li yıllarda maliyeti daha düşük bilgisayarların devreye girmesiyle, Amerika’da eğitim uygulamaları ile ilgili projeler geliştirilmiştir. Bu projelerden en önemlileri IBM 1500, PLATO ve TICCIT sistemleridir (Hoşcan ve diğerleri, 1998, s.136). Daha sonra Almanya, İngiltere, Fransa, Rusya, Japonya gibi ülkeler de bilgisayarların eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kullanımını çeşitli projelerle hayata geçirmiştir.

Türkiye’de eğitimde bilgisayarın kullanılması amacıyla ilk girişim, 1984 yılında MEB tarafından gerçekleştirilmiştir. Üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri ile Bakanlık görevlilerinden oluşan “Ortaöğretimde Bilgisayar Eğitimi İhtisas Komisyonu” oluşturulmuştur. Bu komisyon bir rapor hazırlamış ve ortaöğretimde bilgisayar eğitiminin başlatılması, uygulamaya geçiş programı, uygulama okullarının seçimi, öğretmenlerin seçilmesindeki ölçütler, öğretmenlerin yetiştirilmesi, öğretmenlerin yetiştirilmesinde uygulanacak programlar, öğretim araç-gereçlerinin hazırlanması, bilgisayar donanımlarının seçimi gibi konular üzerinde görüş bildirmişlerdir (Deniz, 1992, s. 48).

1984 yılında ortaöğretim kurumlarına bilgisayar alımı ve bilgisayar eğitimi ile başlayan süreç, zamanla yerini bilgisayarın bir eğitim aracı olarak kullanıldığı bilgisayar destekli eğitim uygulamalarına bırakmıştır. Orta dereceli okullara 1987-1988’den itibaren 2 saat teorik 1 saat uygulamalı olmak üzere seçmeli dersler konulmuştur (Uşun, 2004, s.183). 5-6 Ağustos 1989 tarihlerinde düzenlenen ve üniversitelerde bilgisayar uzmanı olarak çalışan bilim adamlarının, eğitim uzmanlarının, uygulayıcıların ve MEB yetkililerinin katıldığı BDE Birinci Danışma Kurulu’nda uygulama modeli, yazılım, öğretmen yetiştirme, donanım ve BDE deneme planlanması konuları tartışılmıştır. 26-27 Haziran 1990 tarihlerinde düzenlenen BDE Projesi Değerlendirme ve Danışma Kurulu II. Toplantısı’nda ise, Bakanlığın hedefleri doğrultusunda

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Tekindağ, 2005; Proje46.com, 2012.

BDE'ye yapılan ve yapılacak yatırımlar görüşülmüştür (Odabaşı, 1998, s.137). Bu toplantılar sonucunda MEB tarafından 58 okulda pilot uygulama başlatılmıştır. BDE, 1989'da Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın kapsamına alınarak devlet politikası haline getirilmiş ve gerekli yazılım, donanım ve elemanların sağlanması yoluyla yaygınlaştırılması hedeflenmiştir (DPT, 1989).

1990 yılında gerçekleştirilen Milli Eğitim Projesi ile okullardaki bilgisayar sayısında artış olmuş, insan faktörü ön plana çıkarılmıştır. Bu proje kapsamında Türkiye genelinden seçilen 28 lisede bilgisayar laboratuvarı kurulmuştur. Ayrıca Milli Eğitim Müdürlüklerini Merkez'e bağlayan bilgisayar ağı kurulması amaçlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda 1993 yılına kadar ortaöğretim kurumlarının %11-12'sinde bilgisayar laboratuvarı oluşturulduğu ve bu laboratuvarların %70 bilgisayar eğitimi, %30 BDE amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir (Uşun, 2004, s.192). Türkiye'de 8 yıllık kesintisiz eğitimle birlikte, eğitimde BDE projeleri de devam etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı web sayfasına göre (2010), 1998-2003 yılları arasında yapılan "Temel Eğitim Projesi 1" ile 221.000 öğretmene, bilgisayar sınıflarını, donanım ve yazılımı etkin kullanmalarını sağlamak amacıyla eğitim verilmiştir. Donanım alınan firmalar tarafından 6.665 öğretmene, yazılım alınan firmalar tarafından 9.251 öğretmene eğitim verilmiştir. Bu proje kapsamında 2.802 ilköğretim okuluna 3.188 bilgi teknolojisi sınıfı kurulmuş ve 22.854 kırsal kesim okulu için 45.000 bilgisayar, donanım, yazılım ve çevre ekipmanları satın alınmıştır. 2002-2007 yılları arasında gerçekleştirilen "Temel Eğitim Projesi 2" kapsamında, 3.000 ilköğretim okulunun 4.002 sınıfına bilgisayar laboratuvarları kurulmuş, kırsal ve gecekondü bölgelerindeki 4.000 ilköğretim okuluna eğitim materyalleri alınmıştır.

Uygulanan bir diğer proje "Eğitimde Çağı Yakalamak 2000" adlı projedir. Bu projede de önceki projeler gibi okullarda bulunan bilgisayar sayısının çoğaltılması hedeflenmiştir. Projedeki önemli nokta, öncelikle Türkçe, matematik, fen bilgisi, yabancı dil ve sosyal bilgiler derslerine ait yazılımların kullanıma sunulması, 70.000 okulun İnternet'e bağlanması ve çeşitli dersler için eğitim yazılımlarının alınmasının planlanmasıdır. Ancak yazılım ihalelerindeki aksaklıklar, etkileşimli yazılımların tasarlanamaması, yazılımlarda pedagojik gelişimin göz ardı edilmesi yazılımların esnek olmaması gibi nedenlerden dolayı bu projede de istenen başarıya ulaşılamamıştır (Uşun, 2004, s.192).

2003 yılında MEB ve Türk Telekom arasında yapılan bir anlaşma ile okulların İnternet bağlantıları yapılmaya başlanmış ve 2012 itibarıyla lise ve dengi okulların %100'ünün, ilköğretim okullarının ise %96'sının İnternet erişimi sağlanmıştır. Ülkenin coğrafi şartlarının, okulların bilgi teknolojileri altyapısı kurulumuna uygun olmaması ve yine okulların coğrafi bölgelere göre dağılımının homojen bir yapı göstermemesi gibi nedenlerden dolayı İnternet bağlantısı kurulamayan okulların altyapı yatırımı ile ADSL İnternet erişimi sağlanması çalışmaları devam etmektedir (MESEV, 2012).

1998-2007 yılları arasında gerçekleştirilen "Temel Eğitim 1 ve 2" ile "Eğitim Çerçevesi" Projelerinin toplam \$700.000.000 olan bütçesinin %92'si donanım alımına %8'i ise hizmetçi eğitim, müfredat geliştirme ve pedagojik destek gibi diğer hizmetlere ayrılmıştır (Özdemir, 2010, s.102).

Bilgisayar destekli eğitim projeleri kapsamında değerlendirilebilecek projelerden biri olan FATİH Projesi, bilgi ve iletişim teknolojilerini eğitimde kullanmayı hedefleyen, en kapsamlı ve büyük bütçeli projedir. Bu proje için, açıklanan bütçe, 2012 yılı için 803 milyon lira, 2013 yılı için ise %72 artırılarak 1,4 milyar liradır (Son Devir, 2012). Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde kurulan "Ulusal Hizmet Fonu"ndan sağlanacak olan bütçenin, proje bileşenleri arasında nasıl dağıtıldığı ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

Türkiye'de son yıllarda okullarda akıllı tahta kullanımı hızlanmış ve FATİH Projesi ile de bütün okullara yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Türkiye okullarında akıllı tahta kullanımı üzerine yapılan bir araştırmaya göre (Somyürek, Atasoy ve Özdemir, 2009, s. 373), öğretmenlerin çoğunun akıllı tahtayı nasıl kullanacakları hakkında teknik bilgiye ve sınıf etkinliklerine uyarlayacak pedagojik yetkinliğe sahip olmadıkları belirlenmiştir. Yine araştırma sonucunda, öğretmenlere yeterince hizmetiçi eğitim verilmediği, dijital eğitim materyali eksikliği, yazılım,

virüs, düşük voltaj gibi konularda teknik destek ve bakım eksikliği ve idari endişelerin olduğu tespit edilmiştir.

Günümüze kadar gerçekleştirilen projelerin hemen hepsinde donanımaya yatırım yapıldığı, hizmetiçi eğitim, müfredat geliştirme ve pedagojik destek açılarından yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu projelerde yetersiz kalınan boyutlar, FATİH Projesi'nin eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi, öğretim programlarında etkin BT kullanımı, öğretmenlerin hizmetiçi eğitimi, bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir BT kullanımının sağlanması bileşenleri ile aşılmaya çalışılmaktadır.

Bilgisayar Destekli Eğitimde Bir Model: Güney Kore Örneği

FATİH Projesi küresel rekabette yerini almaya çalışan Türkiye'nin, çağdaş teknolojiyi kullanarak eğitimi etkinleştirme çabası için bir girişim örneğidir. Ancak bu Proje, dünyada neredeyse örneği olmayan son derece geniş kapsamlı ve cesur bir girişimdir. Bu durum öğrenci, öğretmen, veli ve diğer paydaşlarda endişelere neden olmaktadır. Bu kadar kapsamlı olmasa da dünyada birçok ülkede benzer projeler yapılmaktadır. Bu tür projelerin planlama aşamasının önemini ve genel olarak süreç yönetiminin niteliğini ortaya koymak için başarıya ulaşmış örnek/model bir projeyi incelemek yararlı olacaktır. Bu amaçla bu çalışmada Güney Kore örneği seçilmiştir. Başarıyla sonuçlandırılmış bir model olarak Güney Kore örneği FATİH Projesi'nin değerlendirilmesine somut katkılar sağlayacaktır.

Güney Kore'de, 1988 yılında eğitimde BT uygulaması ulusal politika olarak kabul edilmiştir. Bu tarihten sonra eğitimde iyileştirmeler süreci çerçevesinde çeşitli reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu reformları, 1997-2000 yıllarını kapsayan ve öğrenci ve öğretmenlerin BT yeterliliklerini artırmayı hedefleyen bir plan izlemiştir. Bu plana uygun olarak, okullardaki donanım artırılmış ve kalitesi iyileştirilmiş, çoklu ortam eğitim materyallerinden oluşan ders kitapları kabul edilmiş, KERIS (the Korea Education & Research Information Service) tarafından içerik geliştirme rehberi ve hizmet sistemi hazırlanmıştır. Plan dahilinde, öğretmenlere ders işlerken, zamanlarının %10'unda BT kullanmaları önerilmiştir. Bu planı 2001 yılında başlayan ve BT kullanımını içeren başka bir plan izlemiş ve son olarak 2006-2011 yıllarını kapsayan bir plan ile devam etmiştir. Bu plan, 6 önemli noktayı kapsamaktadır. Bunlar; eğitim altyapısının iyileştirilmesi, eğitsel bilgi gelişimi ve dağıtımı, eğitimde BT uygulamalarının güçlendirilmesi, eğitim yönetiminin iyileştirilmesi, akademik ve araştırma tabanının geliştirilmesi, akademik bilgi veritabanı geliştirilmesidir (KERIS, 2007).

Güney Kore Eğitim ve İnsan Kaynaklarını Geliştirme Bakanlığı, Mart 2007'de, 25 ayrı ders için dijital kitap geliştirme ve uygulama, daha sonra 100 okulda deneysel çalışma yapılması üzerine bir plan hazırlamış, bu plan ile hem dijital kitapların avantajlarını hem de bilgi ve iletişim teknolojilerini eğitim sistemi ile bütünleştirmeyi hedeflemiştir. Bu plan, 2001-2006 yılları arasını kapsayan ve olumsuz etkilerin ve sorunların giderilmesine yönelik olarak yapılan 4 yıllık bir ön çalışma üzerine kurulmuş ve 2007-2011 yılları arasını kapsayan deney süresince izlenmiştir. Proje döngüsü yönetimi aşamalarına uygun olarak hazırlanan bu plan, planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını içeren analizleri ve faaliyetleri kapsayacak biçimde oluşturulmuştur.

2001 yılında, eğitim için dijital içeriği teşvik etmek ve IT uzmanları yetiştirmek amacıyla "On-Line Dijital İçerik Sanayi Geliştirme Kanunu" yürürlüğe girmiştir (Lee, Yoon ve Lee, 2009, s. 1320).

Güney Kore'de, BT'nin eğitim sistemine dahil edilmesi işi, sorumlulukların ilgili kuruluşlar arasında paylaşılması ile yürütülmüştür. Bakanlık eğitim politikalarını oluşturmak ve yürütmekle sorumlu iken, bağımsız örgütler, iş ve eğitim alanlarından sorumluların bulunduğu birimler tarafından yürütülmüştür. Okullarda eğitimde BT uygulamalarının izlenmesi için ayrı bölümler kurulmuştur. 8 alanda 20 projeden oluşan bir yürütme planı ile eğitimde BT tanıtımı yapılmıştır. Bu projelerin konuları; e-öğretme ve öğrenme destek sistemi oluşturulması, e-yaşam boyu eğitim destek sisteminin oluşturulması, bilgi paylaşım sistemi kurgulanması, e-öğrenme güvenlik ağı oluşturulması, eğitimde BT performans yönetimi, e-öğrenme ve yönetim destek sisteminin oluşturulması, e-öğrenme tabanı oluşturulması, e-öğrenmenin küreselleşme

tanıtımıdır (KERIS, 2007).

Okullarda BT uygulamalarının verimli olabilmesi için, öğretmenlerin BT yeterliliklerinin belgelendirilmesi, öğrencilerin BT yeterliliklerinin belgelendirilmesi, yetenekli genç öğrencilerin keşfedilmesi ve teşvik edilmesi, sağlıklı siber kültür oluşturulması ve düşük gelirli ailelerden gelen çocukların desteklenmesi ile ilgili önemli projeler yürütülmüştür.

Bu tür projelerin başarıya ulaşabilmesi için gerekli sürekli ve yavaş reform uygulamalarının önemi, eğitim politikası çerçevesini oluşturan anahtar yasaların önemi, içerik geliştirilmesi ve eğitimi ile personel eğitiminin önemi Güney Kore örneğinde görülmektedir. Güney Kore’de BT teknolojilerini eğitime uyarlayabilmek için 1988 yılından itibaren çalışmalara başlanmış, 2007 yılında ise ulusal bir plan hazırlanmıştır. Bu planda her ayrıntı özenle tasarlanmış ve pilot uygulaması 4 yıl sürmüştür.

2007 yılında Güney Kore’de hazırlanan ve uygulamaya konulan bu planın sonuçları “Adapting Education to the Information Age 2010” (KERIS, 2010) adlı Whitepaper’da yayınlanmıştır. Yayınlanan raporda, belirlenen proje hedeflerine planlanan sürelerde ulaşıldığı, sağlıklı bir değerlendirme ve izleme sisteminin oluşturulduğu görülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Araştırma sorusu, “eğitim sistemimizde köklü değişiklikler yapmayı hedefleyen FATİH Projesi, proje geliştirme mantığına ve aşamalarına ne kadar uygundur?” biçiminde tanımlanmıştır. **Çalışmanın amacı**, “FATİH Projesi’ni proje geliştirme mantığına ve aşamalarına göre değerlendirmektir.” Araştırmada, öncelikle, bilgisayar destekli eğitim, bilişim teknolojilerinin eğitimde kullanılması, proje geliştirme ve proje yönetim döngüsü ile FATİH projesi üzerine alan yazın taraması yapılmıştır. FATİH Projesi’nin, proje yönetim döngüsüne uygunluğunu ölçmek amacıyla yarı yapılandırılmış sorular hazırlanmış ve MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü FATİH Projesi Koordinatörlüğüne iletilmiş ancak sorulara yanıt alınamamıştır. Bu nedenle FATİH Projesi’nin PDY’ye göre değerlendirilmesi, FATİH Projesi ile ilgili üretilen belgelere (MEB sunuları, çalıştay raporları, gazete yazıları, makaleler ve ilgili çalışmalar) dayandırılarak yapılmıştır. Derlenen bilgiler, “FATİH Projesi” ve “FATİH Projesi ile İlgili Çalışmalar” başlıkları altında toplanmıştır. Son olarak bu bilgiler ışığında FATİH Projesi, PDY değerlendirme ölçütleri (uygunluk, verimlilik, etkinlik, etki ve sürdürülebilirlik) çerçevesinde yorumlanmıştır. Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır.

FATİH Projesi

“Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi, Eğitimde FATİH Projesi” sloganıyla Kasım 2010’da başlatılan ve 3+2 yılda tamamlanması öngörülen proje, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen proje, Ulaştırma Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve TÜBİTAK tarafından desteklenmektedir.

“Bu proje; Vizyon 2023, “e-Dönüşüm Türkiye Projesi” kapsamında üretilen ve Türkiye’nin bilgi toplumu olma sürecindeki eylemlerini tanımlayan Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi, Kalkınma Planları, MEB Stratejik Planı ve BT Politika Raporunda yer alan hedefler doğrultusunda hazırlanmış bir projedir” (Akıncı, Kurtoğlu ve Seferoğlu, 2012). Proje fikrine gerekçe olarak gösterilen hedef; Bilgi Toplumu Stratejisi’nde (2006-2010) “Bilgi ve iletişim teknolojileri eğitim sürecinin temel araçlarından biri olacak ve öğrencilerin, öğretmenlerin bu teknolojileri etkin kullanımı sağlanacaktır” (DPT, 2006) biçiminde tanımlanmıştır.

MEB 2010-2014 Stratejik Planında ise, proje fikrine gerekçe olarak gösterilen hedef, Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi temasında yer alan 14. Stratejik amacın birinci stratejik hedefinde “Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarımızın bölgesel farklılıkları gidermek amacıyla 2014 yılı sonuna kadar tümünün bilişim teknolojilerinden yararlanmasını sağlamak” (MEB, 2012) biçiminde yer almıştır.

Öğrenme-öğretme sürecinde bilişim teknolojilerinden yararlanmayı ve BT’nin derslerde etkin kullanımını sağlamayı amaçlayan bu proje kapsamında, okul öncesi, ilk ve ortaöğretim

düzeyindeki tüm okulların, 620.000 adet dersliğin LCD panel etkileşimli tahta ve İnternet ağ altyapısı ile donatılması planlanmaktadır. Ayrıca her öğretmene ve beşinci sınıftan itibaren her öğrenciye tablet bilgisayar verilmesi (yaklaşık 12 milyon öğrenci, 680 bin öğretmen), bilişim teknolojilerine (BT) uygun eğitim içeriklerinin ve yazılımların oluşturulması, z-kitaplar oluşturularak tabletlere yüklenmesi, öğretmen kılavuz kitaplarının güncellenmesi ve öğretmenlere 110 merkezde hizmetiçi eğitim verilmesi de proje kapsamında yer almaktadır.

Proje planına göre; birinci yıl BT'ye hazır bulunmalarından dolayı öncelikle mesleki ve teknik eğitim kurumları ile diğer ortaöğretim kurumları, ikinci yıl ilköğretim ikinci kademe (6-8.sınıflar), üçüncü yıl ise ilköğretim birinci kademe (1-5. sınıflar) ve okul öncesi kurumlarının BT donanım ve yazılım altyapısı, e-içerik ihtiyacı, öğretmen kılavuz kitaplarının güncellenmesi, öğretmenler için hizmetiçi eğitimler ve bilinçli, güvenli, yönetilebilir BT ve İnternet kullanımı ihtiyaçlarının tamamlanması hedeflenmektedir. Son iki yılda ise, projenin değerlendirilmesi ve eğitim-öğretim sistemine yansımaları izlenecektir.

Bu proje ile, öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojileri ile daha erken yaşta tanışması ve böylece topluluğun bilgi iletişim teknolojileri okuryazarlığının artması sağlanarak, bilgi iletişim teknolojilerinin toplumsal, sosyal ve ekonomik yaşamı etkilemesi planlanmaktadır. Böylelikle, ülkenin BIT, yazılım ve donanım üretiminin artırılması, elektronik ve bilgiye dayalı sanayinin geliştirilmesi, kısaca ekonomik ve sosyal büyümenin sağlanması hedeflenmektedir. Eğitimde FATİH projesi beş ana bileşenden oluşmaktadır (MEB, 2012):

1. Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması
2. Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi
3. Öğretim Programlarında Etkin BT Kullanımı
4. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitimi
5. Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir BT Kullanımının Sağlanması

Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması

Her dersliğe kablolu İnternet bağlantısı, akıllı tahta, her okula 3 boyutlu belge kamera, 1 adet çok fonksiyonlu yazıcı ve fotokopi makinesi, her öğretmene tablet bilgisayar veya dizüstü bilgisayar ve her öğrenciye tablet bilgisayar verilmesi planlanmaktadır. Bu araçların 2013 yılı sonuna kadar tamamlanması amaçlanmaktadır (MEB, 2012). Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması için şu adımlar izlenmektedir;

FATİH Projesi kapsamında, her dersliğe geniş bant İnternet erişimi sağlanmasına karar verilmiş ve 1. Bölge olarak anılan Batı Bölgesi ve 2. Bölge olarak anılan Orta Anadolu ve çevresindeki okulların “yerel alan ağı, aktif cihazlar ve pasif üyelerin kurulumu” ihale yoluyla bir iletişim firmasına verilmiştir. Firma, bu bölgedeki okullara 3 yıl boyunca kesintisiz servis hizmeti verecektir. Her sınıftan intranetteki (e-okul, Mebbis vb.) içeriğe ve filtrelili ve güvenli olarak İnternet'e erişim sağlanacaktır.

Projenin ilk kısmında 3.657 adet ortaöğretim kurumuna 84.921 adet etkileşimli tahta alımı ve kurulumu için 23.11.2011 tarihinde yerli bir elektronik firması ile sözleşme imzalanmıştır. Etkileşimli tahta üzerinde bulunması gereken işletim sistemi ve yazılımlar şunlardır: Windows, Pardus, StarBoard, Libre Office. Pardus, TÜBİTAK tarafından geliştirilen milli işletim sistemidir. Yazıcı ve belge kamera temini için ise, yine yerli bir firma ile anlaşılmıştır.

2011-2012 öğretim yılının ikinci yarısından itibaren pilot uygulama olarak 17 il, 51 okulda öğrencilere tablet bilgisayar dağıtımı planlanmış ve bu amaçla 12.12.2011 tarihinde ihale yapılmıştır. Pilot uygulama kapsamında öğrencilere dağıtılan tablet bilgisayarlar yerli bir sağlayıcı firma tarafından tasarlanmıştır ve açık yazılım programı olan Android işletim sistemi ile çalışmaktadır.

Eylül 2012 tarihi itibarıyla, MEB ADSL tarifesine bağlı ve 1-2-4 Mbit aralığında 36.159 İnternet hizmeti alınmış, 3.790 okulda da VSAT uydu erişim hizmeti sağlanmıştır. 1.800 okulda ise İnternet hizmeti bulunmamaktadır. Her okuldan e-içeriğe erişim imkanı sağlanması, okullardaki internet erişim hızlarının ihtiyaca göre artırılması, öğrenci sayısı ve derslik sayılarına göre bant genişliği sağlanması, yüksek hızda İnternet ihtiyacı olan okullara alternatif

İnternet erişimleri sağlanması, 620.000 dersliğe 2 milyona yakın uç verilmesi ve bu konuda servis anlaşmaları yapılması planlanan hedeflerdir. Proje kapsamında bugüne kadar 3.657 okula 85.000 akıllı tahta, yaklaşık 12.800 adet tablet dağıtılmış, bu tabletlerin 4.000 adedi yerli firma, 8.000 adedi de yabancı firmadan sağlanmış, 3.657 okula da 85.000 çok fonksiyonlu yazıcı, tarayıcı ve belge kamera alınmıştır (Milliyet, 2012).

40.000 okul ve 620.000 dersliğe belirtilen donanım altyapısının kurulması kısmında yapılması planlananlar ile gerçekleştirilen faaliyetlerin uyumlu gitmediği, 2013 yılı sonuna kadar donanım kısmının tamamlanmasının mümkün olmadığı görülmektedir. 620.000 dersliğe ağ döşenmesi, yazıcıların ve kameraların kurulması, kablosuz ağ ve network yapılandırması, Bakanlığın sitesinden her okulda kurulacağı ilan edilen “içerik filtreleme sistemi”, firewall, IPS, Anti Virüs yazılımları, VPN yapılandırması, yetkilendirme, erişim loglarının tutulması gibi işlemler, özel uzmanlık isteyen işlemlerdir ve bu işler için daimi istihdam edilecek uzman personele ihtiyaç vardır. Üstelik köy okulları da dahil ülkenin her tarafına hizmet götürebilecek sayıda personelin istihdamı ve planlaması yapılmamıştır (Baydar, 2012). Kurulan altyapının yönetimi genel itibari ile merkezden planlanmış, merkezden verilemeyecek hizmetler içinse lokalde teknik destek verilmesi düşünülmüştür. O yüzden altyapının yönetimi için okullarda sistem odasından sorumlu bir teknik personel görevlendirilmesi düşünülmemiştir.

Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi

Günümüzde bilginin hızlı artışı ve bilişim teknolojilerinin gelişimi bilgiye ulaşım yollarında da farklılıklar yaratmıştır. Geleneksel eğitim öğretim ortamlarının yanı sıra elektronik ortamlarda kullanılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda e-öğrenme kavramı ortaya çıkmıştır. FATİH Projesi ile e-öğrenmenin yaygınlaştırılması böylece öğrencilerin daha aktif kılınması, öğrenmenin kolaylaştırılması ve eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu amaçla oluşturulan BT sınıfları ve dağıtılan tablet bilgisayarların etkin kullanımını sağlamak için eğitsel e-içerik oluşturma çabaları sürdürülmektedir. MEB ve TÜBİTAK bu konuda ortak çalışmalar yapmakta ve belirlenen ölçütler doğrultusunda materyal üretmektedirler. “Kitap içeriklerinin teknolojinin avantajlarından yararlanılarak zenginleştirilmesi amacıyla z-kitap geliştirilmiştir. z-kitap; Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunca onaylanarak okutulan ders kitaplarının; öğretim programları esas alınarak, animasyon, video, ses, fotoğraf, harita, grafik, tablo, simülasyon vb. öğelerle etkileşimli hâle getirilmesidir” (MEB, 2012). Ayrıca MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü’ne yapılan ziyaret sonucu elde edilen bilgilere göre (27 Kasım 2012), bazı yayınevlerinin ders içeriklerini belirli bir süre için MEB’e hibe ettiği ve e-içeriğin bu biçimlerde zenginleştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu içeriklerin belli bir süre sonra ücretli olarak sağlanacağı gerçeği ortadadır. E-içerik sağlayıcılardan gelen ve İnternet üzerinden yayınlanan ücretsiz e-içerikler, e-içerik sağlayıcılardan gelen ve İnternet üzerinden abonelik isteyen ücretli e-içerikler, öğretmenlerin üye olarak e-içeriklerini paylaştıkları forum siteleri şu anda mevcut olan e-içeriği kapsamaktadır.

Oluşturulan e-içerik, EBA (Eğitim Bilişim Ağı) adı verilen platform üzerinden sunulmaktadır. EBA, öğretmen ve öğrenciler başta olmak üzere eğitimin tüm paydaşları için tasarlanan “eğitim-öğretim sürecinde bilişim teknolojisi donanımlarını kullanarak etkin materyaller kullanmak amacıyla Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından tasarlanan, sınıf seviyelerine uygun, güvenilir ve incelemiden geçmiş doğru e-içeriklerin bulunabileceği sosyal bir platform” olarak tanımlanmaktadır (EBA, 2012). 27 Kasım 2012 tarihi itibarıyla EBA’da yer alan materyal sayısı aşağıdaki gibidir;

- Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunca onaylanarak okutulan ders kitaplarının elektronik biçimleri
- TÜBİTAK’ın çocuk dergileri (Meraklı Minik ve Bilim Çocuk),
- MEB tarafından YEĞİTEK stüdyolarında çekilen ders videoları (883 ders destek programı, 511 ders programı, 36 e-ders)
- Ses Kayıtları (197 adet)

- Görseller (9.310 ders görseli olmak üzere toplam 30.154 adet)

MEB tarafından hazırlanan FATİH Projesi web sayfasında belirtilen, e-çerik bileşeni yol haritasına göre, üretim aşamasında; derslerin hedeflerine uygun e-çerik ihtiyacı belirlenmesi, e-çerik geliştirme ve yönetme standartlarının belirlenmesi, e-çerikğin temin edileceği üretim kaynakları (MEB EĞİTEK tarafından iyi örnek e-çeriklerin geliştirilmesi, öğretmenlerin çerik oluşturmaları, satın alma ya da hibe yoluyla e-çerik sağlayıcı firmalardan yararlanma) çalışmaları yapılmaktadır. Yönetim aşamasında; e-çerik yönetim sistemi, etkileşimli e-kitaplar, e-çerik arama motoru, sosyal paylaşım platformu hazırlanması, destek aşamasında ise; e-çerik geliştirmeye yönelik öğretmen eğitimi, öğretmen kılavuz kitaplarının güncellenmesi planlanmaktadır.

Öğretim Programlarında Etkin BT Kullanımı

Bu bileşen ile öğretim programlarında BT araçlarının etkin kullanımının sağlanması hedeflenmektedir. “Bu bileşenin temel amacı; dersin amaç ve hedeflerine, öğrenme alanlarına ve öğretim ilke ve yöntemlerine uygun olarak hazırlanmış kazanımların uygulanmasında ve öğretim etkinliklerinde FATİH Projesi kapsamında dersliklere sağlanan BT’nin daha etkin biçimde kullanılmasının sağlanmasıdır” (MEB, 2012).

Öğretim programlarında BT’nin etkin kullanımını sağlamak amacıyla, BT teknolojilerinin etkin kullanımının gerektiği ders kazanımları belirlenerek bu kazanımlar doğrultusunda derslerin güncelleştirilmesi bunun için program geliştirme komisyonu oluşturularak gereksinim duyulan kazanımların ve öğretim etkinliklerinin yapılandırılması planlanmaktadır. Ayrıca her ders ve öğrenme modülü için, ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları güncelleme komisyonları oluşturularak, eğitim materyallerinde gerekli çalışmanın gerçekleştirilmesi, hazırlanan materyallerin öğretim programları, ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları ile bütünleştirilmesi hedeflenen çalışmalar arasındadır. Bu çalışmalarla z-kitap oluşturulması ve akıllı tahta ve PC tabletlerde e-çerikğin ve z-kitapların kullanılması amaçlanmaktadır.

BT teknolojilerinin etkin kullanılabilmesi için öğrenci ve öğretmenlerin bu konudaki yeterlilikleri göz önünde bulundurulmalıdır. BT teknolojilerinin etkin kullanımı bileşeni ile MEB tarafından yapılan ve aşağıda sıralanan uygulamaların tezat oluşturduğunu söyleyebiliriz.

- İlköğretimde BT (Bilişim Teknolojileri) dersinin kaldırılması,
- 6,7 ve 8’inci sınıflarda bir, ortaöğretimde ise 15 seçmeli dersle birlikte haftada iki saate indirilmesi,
- 50 üniversitenin BÖTE (Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği) bölümlerinde eğitim alan kişi sayısı 15.000 iken, BT öğretmeni olarak atanmayı bekleyen kişi sayısının 6.000 olması.
- Toplamda 880.000 öğretmenin hizmet verdiği MEB’de, BT öğretmeni sayısının yaklaşık 13.000 olması,
- 17.000 öğretmen arasında BT’ye ayrılan kontenjanın 143 olması,
- 10 yıldır BÖTE bölümlerinden öğretmen yetiştirilmesine karşın, bölüm mezunlarının uzmanlıklarının tanınmaması,
- BÖTE mezunlarının, kısa süreli kurslarla, eğitimden geçirilmiş kişilerle aynı statüde değerlendirilmesi ya da tamirci, bilgisayarıcı vasıflarıyla kullanılmak istenmesi (Bilgi Çağı, 2012).

Bu uygulamalar aynı zamanda projenin en önemli paydaşlarından biri olan öğretmenlerin, projeyi sahiplenmesine de engel oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitimi

Eğitimde FATİH Projesi'nin en önemli bileşenlerinden biri olan öğretmenlerin hizmetiçi eğitimleri kapsamında, yaklaşık 680.000 öğretmenin sınıflara sağlanan donanım altyapısını, eğitimsel e-çerikler ve BT'ye uyumlu hale getirilen öğretmen kılavuz kitaplarını etkin biçimde kullanma becerilerini geliştirmelerine yönelik yüz yüze ve uzaktan eğitim aracılığıyla hizmetiçi eğitim faaliyetleri planlanmıştır. Öncelikle eğitici yetiştirilmesine yönelik kurslar düzenlenmektedir. Daha sonra yetiştirilen bu eğiticiler tarafından öğretmenlere, öncelikle temel bilgisayar kullanım kursu verilerek teknolojiye olan yetersizliklerin giderilmesi ve daha sonrada BT'nin derslerde etkin ve verimli kullanılması için formasyona yönelik bir eğitim verilmesi sağlanmaktadır.

FATİH Projesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı Kursunun içeriği akademisyenlerden oluşan bir kurul tarafından geliştirilmiş, farklı gruplar için değişik sürelerde ve içeriklerde eğitim programları oluşturulmuştur. Bu eğitim programları aşağıda kısaca tanıtılmaktadır. (MEB, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Mesleki Gelişimi Destekleme Grup Başkanlığı, 2012);

Eğitimde FATİH Projesi Teknoloji ve Liderlik Forumu Kursu; uzaktan eğitim biçiminde yürütülen ve 10 gün süren uyum sürecinden sonra 3 gün 24 saat süren ve yüzyüze yapılan eğitimi kapsamaktadır. Bu program, Dünya ve Türkiye'de eğitim teknolojileri, Türkiye'de eğitim teknolojisi yatırımları ve FATİH Projesi, değişim ve öğrenme kaynakları, çeşitli öğrenme ve öğretme kaynaklarını inceleme, sosyal medya, İnternet teknolojileri, İnternet etiği, okul zorbalığı ve siber zorbalık, Web 2.0 araçları, liderlik davranış ve standartlarının incelenmesi, teknoloji çalışma planı ve FATİH Projesine entegre etme, etkileşimli tahtanın ve tablet PC'nin tanıtımı gibi başlıkları içermektedir.

Hazırlayıcı Eğitim Kursu adı altında hazırlanan ve toplam 25 saat süren eğitimin içeriği; temel bilgisayar bilgileri, işletim sistemi, İnternet uygulamaları, resim düzenleme işlemleri, kelime işlemci programı, sunu hazırlama programı, ölçme değerlendirme başlıklarından oluşmaktadır.

Eğitimde Teknoloji Kullanımı Kursu ise, toplam 30 saat süren ve temel bilgisayar kullanım bilgisine sahip öğretmenlere verilen bir eğitimdir. İçeriği; FATİH Projesi'nin amacı, kapsamı, önemi, BT ekipmanlarının kurulumu ve kullanılması, eğitimde teknoloji kullanımı ve temel kavramlar, öğretim sürecinde materyallerin kullanımı, materyal arama, bulma ve seçme, öğretim materyali tasarlama ve materyalin üzerinde değişiklik yapma, etkileşimli tahta kullanılarak ders sunumu, materyalin etkililiğinin ve verimliliğinin öğretmen tarafından değerlendirilmesi başlıklarından oluşmaktadır.

Ocak 2013 itibariyle FATİH Projesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı Kursu'nda görev alabilecek öğretmenlerin sayısı 1.138'dir (MEB, 2012a).

FATİH Projesi'nin başarıya ulaşmasında en önemli unsurun "öğretmen" olduğu söylenebilir. Tüm proje bileşenlerini uygulamaya geçirecek ve bu konuda öğrencilere rehberlik edecek olan öğretmenlerin söz konusu projeye uygun niteliklere sahip kılınması zorunludur. Halen görevlerini sürdüren öğretmenlerin varolan nitelikleri proje çerçevesinde ciddi bir eğitimden geçirilmedikleri takdirde yeterli olmayacaktır. Bu konuda nitelikli sayılabilecek bilişim dersi öğretmenlerinin FATİH Projesi içindeki konumları kestirilememekte ve ayrıca bilişim derslerinin kaldırılması ya da seçmeli duruma getirilmesi nedeniyle onlar için norm kadro sorunu yaşanmaktadır. Proje kapsamında öğretmen yetiştiren kurumlarla yapılan işbirliği konusunda da bir bilgi bulunmamaktadır.

Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir BT Kullanımının Sağlanması

Bu bileşenle ilgili olarak internet ve BT araçlarının bilinçli ve güvenli kullanımına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu doğrultuda; izlenebilir ağ altyapısının kurulması, merkezden yönetilebilir denetimli İnternet erişimi sağlanması, N katmanlı güvenlik duvarı ve BT'nin etkin kullanım yönergesi hazırlanması planlanmıştır. Özellikle öğrencilerin, öğretmenlerin ve velile-

rin bilinçlendirilmesi ve veli öğretmen işbirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. BT'yi kullanırken dikkate alınması gereken konular fiziksel ortamın düzenlenmesi ve İnternetin bilinçli ve güvenli kullanılması biçiminde iki başlık altında ele alınmıştır. Fiziksel ortamın düzenlenmesi başlığı altında, oturma biçimi, ekranın konumu, klavye kullanımı, yazılım kullanımı, ortam sıcaklığı ve ısı, kişisel güvenlik, elektrik güvenliği ve tehlikeli maddeler konusunda uyarılar yapılmaktadır. İnternetin bilinçli ve güvenli kullanılması başlığında ise çocukların İnterneti kullanırken karşılaşılabilecekleri sorunlar konusunda bilinçlendirilmesi ve İnterneti doğru olarak nasıl kullanacaklarının öğretilmesi üzerinde durulmaktadır. Bu doğrultuda öğrencilere, öğretmenlere ve velilere yönelik çeşitli belgeler hazırlanmıştır.

FATİH Projesi ile İlgili Çalışmalar

FATİH Projesi'nin PDY aşamalarına hangi ölçüde uyduğunu tespit etmek amacıyla, Proje ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmaların sonuçlarından yola çıkarak FATİH Projesi için yapılması gereken analizler hakkında yorum yapılabilmektedir. Eğitim sisteminin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve diğer noktaların mevcut durum analizleri, ulaşılmak istenen hedeflerin analizleri, bu hedeflere ulaşmak için izlenecek yol haritası yani strateji analizi, projeden olumlu ya da olumsuz etkilenecek paydaşların analizi, bütçe planlaması, faaliyet planlaması gibi adımların proje yönetim döngüsü aşamalarına ne ölçüde uyduğu bu çalışmalar ışığında saptanmaya çalışılmıştır.

Bir projeye başlamadan önce yapılması gereken ilk analiz mevcut durum analizidir. Akgün, Yılmaz, ve Seferoğlu (2011) tarafından yapılan araştırma, mevcut durum analizi ve strateji analizi ile ilgili bilgiler sunmaktadır. TÜBİTAK tarafından hazırlanan ve Türkiye'nin en kapsamlı ulusal bilim ve teknoloji stratejisi olan Vizyon 2023 Strateji Belgesi ile FATİH Projesi arasında karşılaştırmalı bir inceleme yapan çalışmada (Akgün, Yılmaz, ve Seferoğlu, 2011), Vizyon 2023 stratejisinin başarıya ulaşması için bir takım ölçütlerin geliştirildiği ve bu ölçütlerin FATİH Projesi içinde geçerli olduğu belirtilmiştir. Bu ölçütler; siyasi iradenin kararlılığı ve sürekliliği, devletin her kurum, birim ve çalışanının, Vizyon 2023 ve bunu destekleyen hedefler doğrultusunda bilinçlendirilmesi, toplumun her kesiminde, bilgi temelli ekonomi ve bu ekonomiye kurmaya yönelik faaliyet ve hedefler konusunda farkındalık düzeyinin artırılmasıdır.

Ayrıca Vizyon 2023 Strateji Belgesi'nde belirtilen stratejinin FATİH Projesi için yol gösterici olduğu vurgulanmıştır. Vizyon 2023 Strateji Belgesi ile FATİH projesinin "bilim ve teknolojiyle ilgili güçlü ve eksik yönler ile fırsat ve engeller" açısından kesişim gösteren yönleri yani yapılan SWOT Analizi aşağıdaki gibidir:

(Tablo):Vizyon 2023 Strateji Belgesi ile FATİH projesinin SWOT Analizi

Güçlü Yönler
<ul style="list-style-type: none">• Uluslararası bilim topluluğu ile yakın ilişki içinde olan bir bilim topluluğunun varlığı.• Ülkenin bilim ve teknoloji alanında öngörü yapacak, "ne?" sorusundan "nasıl?" ve "ne zaman?" sorularına yanıt arayan bir düzeye gelmiş olması.• Çok yönlü geliştirmeye muhtaç olsa da; gelişen bilişim (enformasyon) ve iletişim altyapısı, teknoparklar, üniversite-sanayi ortak araştırma merkezleri, özgün ürün ve üretim teknolojileri geliştirme altyapısına sahip firmalar, ArGe teşvik mekanizmaları, sanayide ArGe yardımları ve proje destekleri gibi, "Ulusal Yenilik Sistemi" altyapısını teşkil eden kuvvetli bileşenlerin varlığı.• Sürükleyici ulusal projeler: Savunma tedarik programları, ulusal ArGe altyapısı programları, eDevlet, ULAKBİM, OkulNet gibi ulusal enformasyon ve iletişim altyapısı programları, büyükşehir altyapı projeleri.
Eksik Yönler

<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim sisteminin araştırıcılığı ve yaratıcılığı tetikleyen bir yapıda olmaması; araştırma ve teknoloji bilincinin eksikliği; ileri teknoloji alanlarında uzmanlaşmanın yetersizliği ve bu alanlardaki araştırmalar için gerekli kritik araştırıcı kitlesinin olmayışı. • Devletin, uzun vadeli ulusal politika ve stratejileri hayata geçirmek için, başta bilgi temelli topluma dönüşüm sürecinin itici gücü olan enformasyon ve iletişim teknolojileri alanında olmak üzere, sanayileşme ve teknoloji geliştirme çalışmalarını kamu tedarik politikalarıyla desteklemede yetersiz kalması; uzun vadeli ve büyük ölçekli tedarik programlarında uygulanacak ArGe'ye dayalı tedarik mekanizmalarının yetersizliği. • Kamuoyunun ve kamuoyunu yönlendiren odakların, ülkenin bilim ve teknoloji geleceğine ilişkin konularda yeterli duyarlılık ve iradeye sahip olmaması; bilim ve teknoloji alanındaki çalışmaları yönlendirecek, hızlandıracak ve sisteme geri besleme verecek tartışmaların ilgili tüm kesimlerin katılımıyla yapılmasını sağlayacak sistem ve mekanizmaların olmaması. • Hazırlanmış politika ve strateji belgelerinin yürüyen süreçlerle ilişkilendirilmemesi; toplumun her kesiminde, sorunları çözmekten ziyade tepite yönelik bir yaklaşımın yaygınlığı. • Kurumlar arası görev, yetki ve sorumluluk paylaşımı, iş birliği, eşgüdüm, kurumsal öğrenme gibi hususlardaki gelişmelerin yetersiz kalması; bireysel yaklaşım ve kaygıların baskın olması; organizasyon ve takım çalışması eksikliği. • Ölçme ve denetim mekanizmalarının yetersizliği, sağlıklı veri ve istatistiki bilgi oluşturmada görülen zaafiyet; ülke genelinde ve her alanda bilgi ve verilerin toplanması, depolanması, işlenmesi ve herkesin kullanımına açılmasını sağlayacak ulusal ağ yapı ve veritabanlarının yetersizliği.
<p>Fırsatlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avrupa Birliği üyeliği perspektifi ve başta Avrupa Birliği 6. Çerçeve Programı olmak üzere çeşitli uluslararası fonlardan yararlanma olanağı.
<p>Engeller</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dünyada bilim ve teknolojideki hızlı gelişime ayak uyduramama.

Kaynak: TUBITAK (2004). *Ulusal bilim ve teknoloji politikaları: 2003-2023 Strateji belgesi*.

Bir başka araştırmada (Sarı, 2011), FATİH Projesi'nin stratejisi ve hedefleri sorgulanmış ve yeterli açıklıkta olmadığı ifade edilmiştir. Sarı'ya (2011) göre, somut sorunların çözümüne ve somut hayallerin gerçekleşmesine yönelik plan ve kararlar hazırlanmalı yani kazanım temelli olmalı ve gerekçeleri kamuoyu tarafından da bilinmelidir. Bir projede, üzerine strateji oluşturulacak fırsatların ve kuvvetli yönlerin iyi bilinmesi gerekmektedir. Strateji analizi için; çevresel yapılabirlik, politik yapılabirlik, diğer projelerle ilişkisi, paydaşların bakış açısı, ekonomik yapılabirlik, teknik yapılabirlik, aciliyet, sosyal yapılabirlik ve mali yapılabirlik ölçütleri göz önünde bulundurulmalı ve sağlıklı bir strateji oluşturulmalıdır. Donanımın neden tablet olması gerektiği, neden yerli olması gerektiği, her sınıfta neden akıllı tahta olması gerektiği, öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi/beceri/tutum ve değerlerin ne olması ve niye olması gerektiği, müfredat ve işleyişin neden yeniden yapılandırılması gereği, öğretmenlerin yeni teknoloji ile ilgili bilgi ve becerileri neden öğrenmeleri gerektiği ve paydaşların sadece uygulamada değil politika oluşturmada da aktif rol almaları gereği açıklanmalı ve bu hedeflere yönelik strateji belirlenmelidir.

Bir proje tasarlanırken paydaşları, projeye ilgilerine göre belirlemek ve bunların proje için önemli olan beklentilerini, katkılarını, risk unsurlarını tanımlamak, projeye planlama aşamasından itibaren paydaşları dahil etmek ve böylece projenin paydaşlar tarafından sahiplenilmesini sağlamak önemlidir. FATİH Projesi'nin paydaşlarına bakıldığında, karşımıza birbiriyle iletişim kurması gereken çok sayıda şahıs, grup ve kurum çıkmaktadır: MEB, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, bilişim sektörü, eğitim sektörü, ülke ekonomisi, idareciler, öğretmenler, öğrenciler, veliler, yayıncılar, üniversiteler, bilim ve araştırma kurumları, STK'lar ve diğerleri. Yani karmaşık bir ağ yapısı olduğunu söyleyebiliriz. Bu karmaşık ağ içerisinde bütün paydaşların durumlarını, beklentilerini ve risk unsurlarını tanımlamak ciddi ve uzun analizlerin sonucunda olabilecek bir durumdur.

Kayaduman, Sırakaya ve Seferoğlu'nun birlikte gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre (2011), FATİH Projesi'nin başarıya ulaşabilmesi için öğretmenlerin sahip olmaları gereken mevcut yeterlilik durumlarının ortaya çıkarılması ve eğitim-öğretim ortamlarındaki mevcut durumun incelenmesi gerekmektedir. Araştırmaya göre, FATİH Projesi'nin başarısını olumsuz etkileyecek durumların varlığı şu biçimde sıralanmıştır:

- Öğretmenlerin bilgisayar/teknoloji kullanımına ilişkin algıları,
- Öğretmenlerin yönetsel ve kişisel amaçlı işlerde bilgisayar/teknoloji kullanım algıları,
- Öğretmenlerin öğretim amaçlı işlerde bilgisayarı/teknolojiyi kullanım algıları,
- Öğretmenlerin bilgisayarı/teknolojiyi kullanım durumları,
- Öğretmenlerin bilgisayarın/teknolojinin öğretim etkinlikleriyle kaynaştırılmasına ilişkin özgüvenleri,
- Öğretmenlerin bilgisayara/teknolojiye ilişkin tutumları,
- Öğretmenlerin bilgisayara/teknolojiye ilişkin öz yeterlilikleri,
- Çeşitli altyapı eksiklikleri,
- Diğer öğretmenlerin bilgisayarlara yönelik olumsuz tutumları,
- Eğitimde bilgisayar kullanımına mesafeli duran veli ve yöneticilerin baskısı,
- Bilgi eksikliği ve yetersiz hizmet-içi eğitimler,
- Yeterli sayıda bilgisayarın olmayışı,
- Öğretim programının buna uygun hazırlanmamış olması,
- Öğretmenlerin bu konuda yeterince eğitilmemiş olması.

Yapılan başka bir araştırmada (Altan ve Tüzün, 2011), teknoloji zengin öğrenme ortamlarının FATİH Projesi'ndeki yeri incelenmiş ve buna yönelik nitel bir araştırma yapılmıştır. Uygulama yapılan okulda karşılaşılan sorunlar, FATİH Projesi'nin yapılabirliği konusunda ipuçları vermektedir. Yapılan araştırmada, BT sınıflarının öğrenci sayısına göre düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Türkiye'de bulunan sınıfların kalabalıklığı gözönünde bulundurulduğunda bunun çok mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde hala birleştirilmiş sınıf ve öğretmen sıkıntısının yaşandığı düşünülürse bu durumun zorluğu daha çok ortaya çıkacaktır. Bu tarz öğrenme yönteminin öğretmenin sınıftaki iş yükünü artırdığı, daha çok rehberliğe kaydırıldığı, bunun için de öğretmenlere sınıf içinde öğrenciye rehberlik etme ve aktif öğrenme konularında gerekli hizmetiçi eğitimin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilere dağıtılması planlanan tabletlerin kullanımının mevcut altyapıya uygun olmadığı, yeniden yapılandırmanın uzun zaman ve maliyet gerektirdiği, okullara sağlanacak BT araçlarının sürekliliğinin sağlanması, öğretmenlerin gönüllü olması ve olumlu bir tavır sergilemeleri, yeniliğe açık olmaları ise belirtilen diğer önemli noktalar. Yine BT derslerinin seçmeli olması, ilköğretim birinci kademedeki derslerin kaldırılması ve ders saatlerinin yetersizliği nedeniyle öğrencilerin BT eğitimi açısından olumsuz etkilendiği vurgulanmıştır.

Yine FATİH Projesi üzerine düzenlenen toplantı ve panellerde dile getirilen endişeler ve yanıtı aranan sorular bu projenin planlama aşamasının proje mantığına göre geliştirilmediğini göstermektedir. Bu soru ve sorunlar şu biçimdedir (Özkul, 2011):

- FATİH Projesine bir eğitim reformu girişimi diyebilir miyiz?
- Projenin stratejisi ve yönetimi yeterli midir?
- Eğitim sistemimizde yaşanan sorunları aşmada katkısı ne olacaktır?
- Türkiye'de bilişim teknolojilerini eğitime kaynaştırma konusunda yapılmış diğer çalışmalar/projeler mikro ve makro ölçekte sonuçları ne olmuştur?

- FATİH projesi daha önceki projelerin sonuçları üzerine mi inşa edilmektedir?
- Dünya’da benzer projeler ve sonuçları nelerdir? Alınacak dersler var mıdır?
- Bu konuda özellikle PISA sınavlarında rekabet içinde olduğumuz ülkelerde neler yapılmaktadır?
- Öğretmen yetiştiren kurumların konuya hangi boyut ve ölçüde katılımı öngörülmektedir?
- Özellikle eğitim fakülteleri konuyu eğitim teknolojisi çerçevesinden ve pedagojik açıdan nasıl değerlendirmektedir?

Yukarıda sıralanan soruların proje tasarlama aşamasında planlanması ve bütün paydaşlar tarafından bilinmesi gerekmektedir ancak FATİH Projesi ile ilgili bu soruların yanıtları tam olarak bilinmemektedir.

Pilot okullardaki değerlendirme çalışmalarının sonuçları, Eğitim İzleme Raporu 2010 (ERG, 2011)’da şu biçimde yer almıştır:

FATİH projesinin yürütülmesi sırasında karşılaşılabilecek sorunların en aza indirilmesi, projenin etkili, verimli ve zamanında gerçekleştirilmesi için Ankara Sincan İl Genel Meclisi İlköğretim Okulu’nda pilot bir uygulama yapılmakta ve sonuçları izlenmektedir. Bu izleme, FATİH Projesi Yürütme Ekibi tarafından her ay düzenli olarak okula ziyaretler gerçekleştirilmesi ve karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak öğrenci, öğretmen ve yöneticilerle görüşülmesi biçiminde yapılmaktadır. Sabancı Üniversitesi tarafından hazırlanan Eğitim İzleme Raporu 2010 (ERG, 2011)’a göre, yapılan saha çalışmalarının raporlarında, öğrencilerin “görsel olarak öğrendiklerimi daha iyi öğreniyorum”, “dersler eğlenceli hale geldi”, “dersleri anlamam kolaylaştı”, “soruları pratik ve hızlı çözüyoruz”, “derslerde aktif hale geldik”, “derslerde kendimiz slayt hazırlayıp sunu yapabiliyoruz” gibi ifadelerinin yer aldığı ancak bu ifadelerin projenin öğrencilerin başarısı üzerindeki etkisini nesnel bir biçimde ölçmekten uzak olduğu belirtilmiştir. Raporda ayrıca, aynı okulda görev yapan 47 öğretmene uygulanan ve 37 sorudan oluşan anketin sonuçları yer almaktadır. Sonuçlar şu biçimde sıralanmıştır:

- Öğretmenlerin büyük çoğunluğu dizüstü bilgisayar ve projeksiyon cihazını kullanma konusunda sıkıntı yaşamamaktadırlar.
- Akıllı tahta hakkında büyük oranda bilgi sahibi değillerdir.
- Öğretmenlerin yarıdan fazlası sınıftaki dizüstü bilgisayar sayısının ve İnternet erişim hızının yeterli olmadığını düşünmektedir.
- Ayrıca öğretmenlerin büyük çoğunluğu bilgisayarların üzerine zimmetlenmesini istemektedir.
- Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin dersliklerde bulunan BT cihazlarını rahatlıkla kullanamadıklarını, öğrenci velilerinin ise çoğunlukla bu donanımların verimli kullanımı ve bu donanımların sağladığı yararlar konusunda bilgi sahibi olmadığını belirtmektedir.
- Öğretmenlerin yarıdan fazlası öğretim programının sınıflarda bulunan cihazların ve ses, video, animasyon, sunu, fotoğraf/resim, etkileşimli e-kitaplar gibi e-içeriklerin ders öğretiminde kullanımını desteklemediğini, büyük çoğunluğuysa e-içeriklere yeterli sayıda ulaşamadıklarını ve e-içerikleri kendilerinin hazırlayamadıklarını ifade etmiştir.
- Öğretmenlerin büyük bölümü BT araçlarını kullanma konusunda eğitime gereksinim duyduklarını ifade etmişlerdir.

Pilot uygulamanın yapıldığı bir başka okul olan Antalya Muratpaşa Güvenlik İlköğretim Okulu’nda da 400 öğrenciye projenin gelişimine ilişkin bir anket uygulanmıştır. Eğitim İzleme Raporu 2010 (ERG, 2011) da, ankette yer alan soruların, Ankara Sincan İl Genel Meclisi İlköğretim Okulu’nda öğretmenlere sorulan sorularla aynı olmakla birlikte göze çarpan bir tutarsızlık bulunduğu ifade edilmiştir. Anket formunda “öğretmenimiz projeksiyon cihazını/dizüstü bilgisayarını/akıllı tahtayı/İnterneti rahatlıkla kullanabiliyor” şeklinde sorular sorulurken, anket raporunda “sınıfta projeksiyon cihazını/dizüstü bilgisayarını/akıllı tahtayı/İnterneti rahat-

lıkla kullanabiliyorum” şeklinde değerlendirmeler yapıldığı, değerlendirme raporu doğru kabul edilirse, öğretmenlerin olduğu gibi öğrencilerin de büyük çoğunluğunun dizüstü bilgisayarı, projeksiyon cihazını ve interneti kullanma konusunda sıkıntı yaşamadıkları vurgulanmıştır ancak akıllı tahta hakkında bilgi sahibi olmadıkları gözlemlenmiştir. Ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümü BT cihazlarının kullanımının derslere olan ilgilerini artırdığını, derslerini daha iyi ve kolay öğrendiklerini, derslerin çok daha eğlenceli hale geldiğini ifade etmiştir. Ancak bu verilerin, öğrencilerin BT cihazlarının kullanımına karşı tutumlarını göstermekte olduğunu, BT cihazlarının kullanımının öğrencilerin başarısına nesnel olarak nasıl etki ettiğini göstermediği de raporda ifade edilmiştir (ERG, 2011).

Projenin değerlendirme ve izleme yönteminin, FATİH Projesi gibi yüksek maliyetli ve kapsamlı bir projeye dayanak oluşturacak nitelikte olmadığı, pilot okullarda yapılan değerlendirmelerin sonuçlarından net bir biçimde görülmektedir.

FATİH Projesi’nin Proje Yönetim Döngüsü’ne Göre Değerlendirilmesi

Değerlendirme, proje devam ederken izlemeden elde edilen sonuçlardan ve bunların üzerine yapılan çalışmalardan yola çıkarak projenin yorumlanmasıdır. Proje süresince çeşitli zamanlarda değerlendirme yapılabilmektedir. Proje uygulaması sırasında yapılan değerlendirme “ara değerlendirme”, proje bitiminden sonra yapılan değerlendirme “nihai değerlendirme” ve projenin bitiminden bir kaç yıl sonra yapılan değerlendirme de “etki ve sürdürülebilirlik değerlendirmesi” olarak adlandırılmaktadır (Tekindağ, 2005, s.171). FATİH Projesi henüz tamamlanmamış, devam eden bir proje olduğu için kamuoyu ile paylaşılan herhangi bir değerlendirme raporu ve kamuoyu ile paylaşılan ayrıntılı bir proje planı da bulunmamaktadır. Bu nedenle burada yapılan yorumlar, araştırmanın yönteminde belirtilen belgelerden elde edilen bilgilere göre yapılacaktır. Başka bir deyişle, bu çalışmada yapılan yorumlar, projenin dışarıdan nasıl görüldüğüne ve algılandığına dair yorumlardır.

FATİH Projesi’nin Uygunluk Ölçütüne Göre Değerlendirilmesi

Proje hazırlanması aşamasında kullanılan temel ölçütlerden biri “uygunluk”tur. Proje kurgusunun hedef grupların gerçek ihtiyaç ve sorunlarına uygun olarak yapılıp yapılmadığı, proje hedeflerinin içinde bulunulan fiziksel ve politik koşullara uygun olup olmadığı projeye başlanmadan değerlendirilmelidir.

Türkiye’de daha önce yapılan vizyon çalışmalarının, genel geçerliliği olan ifadeler içerdiği ancak bu çalışmaların tam olarak hayata geçirilemediği görülmüştür. Aynı biçimde daha önce gerçekleştirilen ve yukarıda BDE çalışmaları başlığı altında özetlenen projelerinde istenen başarıya ulaştığı söylenememektedir. FATİH Projesi’ne de bakıldığında genel geçerliliği olan ifadeler taşıdığı görülmektedir ancak projenin bileşenleri ve kapsamı dikkate alındığında gerekli analizlerin yeterince yapılmadığı görülmektedir. Bir projeye başlarken yapılması gereken en önemli analiz “mevcut durum analizi”dir ve uzun bir süreci içeren çalışmaları gerektirir. Türkiye’de daha önce gerçekleştirilen BT destekli eğitim projelerinin sonuçları üzerine yapılan araştırmalar (Yüksel, 2012; Aşkar ve Olkun, 2005; Kayaduman, Sırakaya ve Seferoğlu, 2011, Sarı, 2011) Türk Eğitim Sistemi’nin mevcut durumunu ortaya koymaktadır. Bugüne kadar gerçekleştirilen çalışmalar, Türk Eğitim Sistemi’nin FATİH Projesi gibi kapsamlı bir projeye zemin oluşturabilecek özelliklere sahip olmadığını göstermektedir. Bu özelliklerin bir kısmı şu biçimde sıralanabilir:

- Yavaş ve sürekli reform uygulamaları eksikliği,
- Eğitim politikası çerçevesini oluşturan anahtar yasaların olmaması, sürekli politika değişikliği,
- Her öğrenciye eşit başarı olanağı sunulamaması,
- Öğretmenin özerk, bağımsız olmaması,
- Öğretmenlerin BIT konusunda yeterli olmaması ve öğretmen eğitimine yeterince önem verilmemesi,
- Bilgi okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı gibi derslerin seçmeli olarak yer alması ya

- da yer almaması,
- Bilişim öğretmenlerinin norm kadro sorunu yaşaması,
- Bilişim öğretmenlerinin ve diğer öğretmenlerin proje planlamalarına dahil edilmemesi,
- Mevcut öğretmenlerin teknolojiye bakış açısı,
- Öğretmenler ile öğrenciler arasındaki teknoloji uçurumu,
- Sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıklar,
- Partizan eğitim politikaları,
- Sosyal devlet anlayışı, sosyal dayanışma eksikliği ve devlete olan güvensizlik.

Ayrıca yine yapılan çalışmalardan elde edilen verilere göre; FATİH Projesi'nin hedefleri, paydaşları ve ihtiyaçları net bir biçimde tanımlanmamıştır. Proje tasarlanmadan önce, geçmiş tecrübelerin ve projelerin yeterince değerlendirilmediği ve başka ülkelerdeki örneklerin tam olarak incelenmediği anlaşılmaktadır. Ülkenin doğusu ile batısı arasındaki sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıklar dikkate alındığında, projenin yurt çapında uygulanabilmesi için gerekli analizlerin tam olarak yapılmadığı görülmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da hala, birleştirilmiş sınıf eğitimi söz konusudur. Çoğu okulda öğretmen sorunu yaşanmaktadır ve birçok okulun fiziki yapısı bilişim teknolojilerinin kurulumuna uygun değildir. Bu okulların fiziki altyapılarının uygun duruma getirilmesi uzun yıllar alabilir. Yine birçok okulda projenin sürdürülebilirliğini sağlayacak nitelikte personel ve maddi olanaklar eksiktir.

Sonuç olarak, sıralanan nedenlerden dolayı FATİH Projesi'nin uygunluk ölçütü için gerekli şartları taşımadığı görülmektedir.

FATİH Projesi'nin Verimlilik Ölçütüne Göre Değerlendirilmesi

Faaliyetler sırasında ve sonunda yapılan değerlendirmeler, nitelik, nicelik ve zaman açısından girdi ve araçların nasıl sonuçlara dönüştürüldüğünü gösterir. Projenin verimliliğini değerlendirebilmek için, finansal, idari, teknik ve risk yönetiminin değerlendirilmesi gerekir. Değerlendirme yapabilmek için (Tekindağ, 2005, s.179);

- Paydaşlarla iletişim ve işbirliği istenildiği gibi gidiyor mu?
- Sorunlar var mı?
- Bütçe faaliyetlerle uyumlu gidiyor mu?
- Proje izlemesi nasıl yapılıyor?
- Projenin izlemesi için seçilen göstergeler nelerdir ve göstergeler yeterince güvenilir mi?
- Değişimi iyi temsil ediyor mu? gibi soruların yanıtları aranır.

FATİH Projesi kapsamında bu soruların yanıtlarına bakıldığında, birçok sorunun olduğu görülmektedir. Bu sorunlar, 1-4 Mart 2012 tarihlerinde yapılan "Bilgilenme, Diyalog, Ortak Akıl ve Yol Haritası Arayışı Toplantısı"nın değerlendirme raporunda da yer almıştır. Bu raporda, donanım ile ilgili çalışmaların olumlu ve eksik yönleri dile getirilmiştir. Ayrıca öğretim yaklaşımı, müfredat, eğitim içerikleri konularında çok fazla eksik olduğu, MEB, TÜBİTAK ve DPT tarafından eğitimde ar-ge ve içerik geliştirme çalışmaları için bir destek yapısı kurulması gereği, hem içerik geliştirme açısından hem de ihtiyaç analizi, değerlendirme ve kuramsal boyuttaki çalışmalar bakımından önemli olduğu vurgulanmıştır. Proje sürecinin her aşamasının paydaşlar tarafından takip edilebilmesini sağlayacak yapının eksikliği, bu yapıda proje sonuç raporlarının yayınlanması gerektiği, projenin mevcut durumunun, alınan yolun, yapılan örnek uygulamaların ve gelecek öngörülerinin paylaşılacağı ve tartışılacağı tüm paydaşların katılımına açık periyodik konferansların düzenlenmesi gereği ifade edilmiştir. Öğretmenlerin projeyi benimsemelerini sağlayacak önlemlerin alınması gereği, bilişim eğitiminin kapsamının artırılması ve zorunlu hale getirilmesi, E-atıkların yönetimi, dersin yapısına göre işlenişine dikkat edilmesi konuları üzerinde de ayrıntılı planlamalara ihtiyaç vardır. FATİH Projesi'nin eksik yönlerinin fazlalığı, verimlilik ölçütü için gerekli şartları da taşımadığını göstermektedir.

FATİH Projesi'nin Etkinlik Ölçütüne Göre Değerlendirilmesi

Etkinlik değerlendirmesinde, proje amacının gerçekleşmesine sonuçların yaptığı katkının ne olduğu ve varsayımların projenin gerçekleştirilmesini nasıl etkilediği değerlendirilir (Tekindağ, 2004, s.180). FATİH Projesi henüz tamamlanmamış, devam eden bir projedir. Bu nedenle etkinliğini ölçebileceğimiz verilere henüz ulaşamamıştır ancak uygunluk ve verimlilik ölçütlerinden aldığı olumsuz görüş nedeniyle projenin tam olarak istenen amacı gerçekleştirebileceği düşünülmektedir.

FATİH Projesi'nin Etki Ölçütüne Göre Değerlendirilmesi

Projenin geniş çevresi üzerindeki etkisinin ve daha geniş siyasi ve sektörel hedeflere katkısının değerlendirildiği aşamadır. Projenin genel hedefiyle ilgili bir değerlendirme (Tekindağ, 2005, s.180). FATİH Projesi'nin genel hedefi; öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojileri ile daha erken yaşta tanışmasını sağlamak, topluluğun bilgi iletişim teknolojileri okuryazarlığını artırmak, bilgi iletişim teknolojilerinin toplumsal düzeyde önemli hale gelmesini, sosyal ve ekonomik yaşamı etkilemesini sağlamaktır. Bu sayede ülkenin BT, yazılım ve donanım üretiminin artırılması, ülkenin elektronik ve bilgiye dayalı sanayinin geliştirilmesi, kısaca ekonomik ve sosyal büyümenin sağlanması da hedeflenmektedir. FATİH Projesi'nin devam ediyor olmasından dolayı, belirtilen hedeflere ulaşılmasına ne kadar katkı sağlayacağı yönünde yorum yapılamamaktadır ancak projenin planlama aşamasında yer alan eksikliklerden dolayı istenen etkiyi sağlayabileceği konusunda tereddütler vardır.

FATİH Projesi'nin amacı ise, teknolojinin derslerde etkin kullanımının sağlanmasıdır. Teknolojinin derslerde etkin kullanımının eğitime yansımalarına ilişkin çok sayıda araştırma bulgusuna gereksinim vardır. Bu konuda yapılmış ve FATİH Projesi'ne dayanak oluşturacak araştırmaların ve bulguların yetersizliği ortadadır. FATİH Projesi'nin etkisinin ölçülebilmesi için, teknolojinin amaç değil araç olduğu unutulmadan, öğrencilerin öğrenmesi, motivasyonu, öğrenci-öğretmen-teknoloji arasındaki dinamikler göz önünde bulundurularak, teknolojinin yüksek nitelikli öğrenmeyi destekleyip desteklemediğinin ortaya konulması gerekmektedir.

FATİH Projesi'nin Sürdürülebilirlik Ölçütüne Göre Değerlendirilmesi

“Proje döngüsü içinde hazırlanan projenin değerlendirilmesi en önemli adımlardan biridir. Değerlendirme sürdürülebilirlik esası üzerinden yapılır” (Proje Döngüsü Yönetimi ve Mantıksal Çerçeve Yaklaşımı, t.y, s.38). Sürdürülebilirlik, projenin dış destek tamamlandıktan sonraki faydalarının devamlılığının değerlendirilmesidir (Tekindağ, 2004, s.181). FATİH Projesi'nin sürdürülebilirliğini sınamak için aşağıdaki sorular sorulabilir.

- Proje kapsamında sağlanan donanımın sürekliliği ve yenilenmesi nasıl sağlanacaktır?
- Donanımın bakımı, teknik desteği, personel istihdamı vs. için finansal sürdürülebilirlik sağlandı mı?
- Politik destek ne kadar sağlanabilecek? Diğer projeler gibi, herhangi bir hükümet değişikliğinde rafa mı kaldırılacak?
- Öğrenci, öğretmen, veli ve diğer paydaşların beklentilerini karşılamada başarısı ne olacak?
- Hedeflere ve ulaşılan sonuçlara sahiplenme yeterli olacak mı?
- Proje sonuçlarının çevre ve insan sağlığı üzerinde zararlı etkileri var mı? Yeterli tedbir alındı mı?
- Proje sosyo-kültürel normları dikkate alıyor mu? Projede eşit erişim ve eşit yararlanma ilkeleri gözetildi mi?
- Projenin uygulayıcı kuruluşları projenin etkin bir biçimde yönetilmesi için yeterli kapasite ve kaynağa sahip mi?
- Projenin sağlayacağı yararların, böylesi bir maliyeti haklı çıkaracak kadar önemli olduğuna ilişkin yeterli kanıt var mı?

Sıralanan bu sorular, proje planlama sürecinde varsayım olarak düşünülüp faaliyet ve sonuçların bu varsayımlara göre kontrol edilmesi, projenin sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Bu yapının FATİH Projesi'nde eksik olduğu gözlenmektedir. Bu eksiklik projenin sürdürülebilirliği konusunda ciddi sıkıntıların olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

FATİH Projesi ile ilgili üretilen belgelerden elde edilen bilgilerin Proje Döngüsü Yönetimi yaklaşımına göre değerlendirilmesi sonucu elde edilen veriler temelinde ulaşılan sonuçları şöyle sıralanabilir:

- FATİH Projesi fikri, Vizyon 2023, “e-Dönüşüm Türkiye Projesi” kapsamında üretilen ve Türkiye'nin bilgi toplumu olma sürecindeki eylemlerini tanımlayan Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi, Kalkınma Planları, MEB Stratejik Planı ve BT Politika Raporuna dayandırılarak oluşturulmuştur.
- Proje için hazırlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmış bir proje planı bulunmamaktadır.
- Proje Yönetim Döngüsünün ikinci aşamasını oluşturan proje analizi aşamasında FATİH Projesi'nin yetersiz kaldığı saptanmıştır.
- Projenin yapılabilirliği için gerekli değerlendirmelerin (proje kurgusunun hedef grupların gerçek ihtiyaç ve sorunlarına uygun olarak yapılıp yapılmadığı, proje hedeflerinin içinde bulunulan fiziksel ve politik koşullara uygun olup olmadığı) yani mevcut durum analizlerinin yapılmadığı görülmektedir.
- FATİH Projesi için belirlenen hedefler net değildir.
- FATİH Projesi'nin belirlenen hedeflere ulaşmak için izlediği yol yani strateji belli değildir.
- Proje izlemesi için gereken göstergeler belirlenmemiştir.
- Uygulama sırasında çıkan sorunlara yönelik belirlenen çözümler net değildir.
- Proje paydaşları ile yeterince iletişim kurulmamakta ve paydaşlar projede sadece uygulayıcı olarak algılanmaktadır.
- Proje sürecinin her aşamasının paydaşlar tarafından takip edilebilmesini sağlayacak bir yapı bulunmamaktadır.
- Proje, paydaşları tarafından yeterince sahiplenilmemiştir.
- Proje hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler tam olarak planlanmamıştır. Özellikle e-içerik geliştirilmesi konusunda ciddi sıkıntılar bulunmaktadır.
- Projenin bütçesinin bileşenleri arasında ne biçimde dağıtıldığı ve nasıl yönetildiği belli değildir.
- Pilot uygulama için yapılan değerlendirmeler yeterli görülmemekte ve bu sonuçlara dayandırılarak ülke geneline yaygınlaştırılması uygun bulunmamaktadır.
- Proje sonuçları için ölçülebilir göstergeler bulunmamaktadır. Sadece sağlanan donanım adetleri belirlenebilmekte, projenin verimlilik, etkinlik ve etki değerlendirilmesi için ölçülebilir göstergeler bulunmamaktadır.
- Projenin siyasal, teknik ve finansal sürdürülebilirliği ile ilgili ciddi sıkıntılar ve endişeler bulunmaktadır.
- Proje ile ilgili yeterli sayıda ve derinlikte araştırma bulunmamaktadır.

Elde edilen ve yukarıda sıralanan sonuçlara dayanarak şu öneriler sunulabilir:

- FATİH Projesi için uzun süreli bir ön hazırlık aşaması planlanmalıdır.
- Ön hazırlık aşamasında mevcut durum analizlerinin yapılması ve olumsuz durumların giderilmesine yönelik projeler hayata geçirilmelidir. Bu aşamada donanım alımı yapmak yerine öğrencilerin ve öğretmenlerin BT yeterliliklerini artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Mevcut öğretmenlere BT ile öğretim yaklaşımları ve içerik hazırlama ve geliştirme konularında eğitim verilmelidir. Üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının BT yeterliliklerine sahip bir biçimde mezun olmaları sağlanmalıdır.

- Okullarda zorunlu bilişim ve bilgi okuryazarlığı eğitimi olmalıdır.
- Eğitimde ar-ge ve içerik geliştirme çalışmaları için destek bir yapı kurulmalıdır.
- Projenin sahiplenilmesi ve paydaşlar tarafından takip edilebilmesi için bir iletişim yapısı kurulmalıdır.
- Proje izlemesi ve değerlendirmesi için geçerli ölçütler belirlenmelidir.
- Öğretmenlerin ve velilerin projeyi benimsemelerini sağlayacak önlemler alınmalıdır. Özellikle bilişim teknolojileri konusunda yeterli donanıma sahip bilişim öğretmenlerinin kadro sorunu çözülmeli ve projedeki yerleri tanımlanmalıdır.
- Proje kapsamında sağlanan donanımın sağlık üzerindeki etkisi düşünülmeli ve atık yönetimi planlanmalıdır.
- Proje kapsamında sağlanan donanımın sürekliliğinin ne biçimde sağlanacağı planlanmalı ve kamuoyu ile paylaşılmalıdır.
- Proje ülke geneline yaygınlaştırılmamalı, uzun süre deneysel uygulama yapılmalı ve eksiklikler giderilmelidir.
- FATİH Projesi ile ilgili yapılan akademik çalışmalar Bakanlık tarafından desteklenmelidir.

Türk eğitim sisteminde önemli bir çaba anlamına gelen FATİH Projesi'nin planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarının tekrar gözden geçirilmesi gereği ortadadır. Çok fazla sayıda eksik ve olumsuz duruma sahip olan bu projenin hayata geçirilmesi ve ülke geneline yaygınlaştırılarak eğitim sisteminin yeniden tasarlanması, eğitim sisteminin, çocukların ve toplumun geleceği açısından olumsuz sonuçlar yaratabilecektir. Milli Eğitim Bakanlığı'na bu konuda büyük sorumluluk düşmektedir.

Kaynakça

- Akgün, E., Yılmaz, E.O. ve Seferoğlu, S.S. (2011). Vizyon 2023 strateji belgesi ve fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) Projesi: Karşılaştırmalı bir inceleme. *Akademik Bilişim*, 2-4 Şubat, Malatya. 15 Aralık 2012 tarihinde <http://ab.org.tr/ab11/liste.html> adresinden erişildi.
- Akıncı, A., Kurtoğlu, M., Seferoğlu, S.S. (2012). Bir teknoloji politikası olarak FATİH Projesi'nin başarılı olması için yapılması gerekenler: Bir durum analizi çalışması. *Akademik Bilişim*, 1-3 Şubat, Uşak.15 Aralık 2012 tarihinde <http://ab.org.tr/ab12/kabul.html> adresinden erişildi.
- Altan, T. ve Tüzün, H. (2011). Teknoloji-zengin bireysel öğrenme ortamlarının FATİH Projesi'ndeki yeri. *Akademik Bilişim*, 2-4 Şubat, Malatya.15 Aralık 2012 tarihinde <http://ab.org.tr/ab11/liste.html> adresinden erişildi.
- Aşkar, P. ve Olkun, S. (2005). PISA 2003 sonuçları açısından okullarda bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 15-34.
- Baydar, S. C. (2012). *FATİH Projesi, yahut "İşe yaramaz bir sihirli çubuk"*. 13 Aralık 2012 tarihinde <http://www.baydarbilisim.com/makaleler/FATİH-projesi> adresinden erişildi.
- Bilgilenme, diyalog, ortak akıl ve yol haritası arayışı toplantısı* (2012). 1-4 Mart, Ankara. 13 Kasım 2012 tarihinde <http://FATİH.inetd.org.tr/> adresinden erişildi.
- Bilgisayar destekli eğitim*. (t.y). 09 Kasım 2012 tarihinde http://moodle.midas.baskent.edu.tr/file.php/4/ders_sunumlari/Bilgisayar_Destekli_Egitim_ve_e-Ogrenme_-_Sunum.pdf adresinden erişildi.
- BT öğretmeni dersini geri istiyor (2012, Mayıs 8). *Bilgi çağı*. 13 Aralık 2012 tarihinde http://www.bilgi-cagi.com/Yazilar/9943-bt_ogretmeni_dersini_geri_istiyor.aspx adresinden erişildi.
- Camnalbur, M. (2008). *Bilgisayar destekli öğretimin etkililiği üzerine bir meta analiz çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çağiltay, K., Çağiltay, N.E., Ercil, Y. (1998). Bilgisayar destekli eğitime eleştirel bir bakış. *IV.Türkiye'de İnternetkonferansı*, 13-15 Kasım, İstanbul. 8 Kasım 2012 tarihinde <http://inet-tr.org.tr/inetconf4/Bildiriler/html/cagiltay.html> adresinden erişildi.
- Deniz, L. (1992). Bilgisayar destekli eğitim projesi: Aşamalar, eleştiriler, öneriler. *M.Ü. Atatürk eğitim fakültesi eğitim bilimleri dergisi*, 4, 45-58.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (1989). *Altıncı beş yıllık kalkınma planı 1990-1994*. Ankara: DPT.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2006). *Bilgi toplumu stratejisi 2006-2010*. Ankara: DPT.
- Eğitim bilişim ağı (EBA)*. (2012). 29 Kasım 2012 tarihinde <http://www.eba.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Eğitim reformu girişimi (ERG) (2011). *Eğitim izleme raporu 2010*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi. 25 Kasım 2012 tarihinde <http://erg.sabanciuniv.edu/egitimizlemeraporlari> adresinden erişildi.
- European Commission. (2004). *Project cycle management guidelines*. Brussels: European Commission.
- FATİH Projesi'ne 1,4 milyar lira bütçe. (2012, Ekim 30). *Son devir*. 23 Kasım 2012 tarihinde <http://www.sondevir.com/ekonomi/99702/FATİH-projesine-14-milyar-lira-butce.html> adresinden erişildi.

- Hoşcan, Y. ve diğerleri. (1998). *Bilgisayar: İlköğretim öğretmenliği lisans tamamlama programı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kayaduman, H., Sırakaya, M., Seferoğlu, S.S. (2011). Eğitimde FATİH Projesi'nin öğretmenlerin yeterlilik durumları açısından incelenmesi. *Akademik Bilişim*, 2-4 Şubat, Malatya. 15 Aralık 2012 tarihinde <http://ab.org.tr/ab11/liste.html> adresinden erişildi.
- Korea education and research information service (KERIS). (2007). *Adapting education to the information age*. Seoul, South Korea. 31 Aralık 2012 tarihinde http://english.keris.or.kr/es_ac/es_ac_210.jsp adresinden erişildi.
- Korea education and research information service (KERIS). (2010). *Adapting education to the information age*. Seoul, South Korea. 31 Aralık 2012 tarihinde http://english.keris.or.kr/es_ac/es_ac_210.jsp adresinden erişildi.
- Lee, B.-C., Yoon, J.O., Lee, I. (2009). Learners' acceptance of e-learning in South Korea: Theories and results. *Computers & education*, 53, 1320–1329.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012). *Eğitimde FATİH Projesi web sayfası*. 23 Ekim 2012 tarihinde <http://FATİHprojesi.meb.gov.tr/tr/index.php> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012a). "*FATİH Projesi eğitimde teknoloji kullanımı kursu'nda görev alabilecek öğretmenlerin listesi*" 07 Ocak 2013 tarihinde <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/icerikeklen-ti/e110113120048.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Mesleki Gelişimi Destekleme Grup Başkanlığı (2012). *FATİH Projesi eğitimleri*. 05.12.2012 tarihinde <http://hedb.meb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı (2010). 29 Kasım 2012 tarihinde <http://projeler.meb.gov.tr/pkmt/> adresinden erişildi.
- Milli Eğitim Sağlık Eğitim Vakfı (MESEV). (2012). 14 Kasım 2012 tarihinde http://mesev.org/index.php?option=com_content&task=view&id=3&Itemid=9 adresinden erişildi.
- Odabaşı, F. (1998). Bilgisayar destekli eğitim. Y. Hoşcan (Ed.). *Bilgisayar içinde* (ss.133-147). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı.
- Özdemir, S. (2010). To err is human, but to persist is diabolical: Loss of organizational memory and e-learning projects. *Computers & Education*, 55, 101–108.
- Özkul, A. E. (2011). Eğitim sorunlarımız ışığında FATİH Projesi. *XVI. Türkiye'de internet konferansı*, 30 Kasım-2 Aralık, İzmir.
- Proje46.com. (2012). 17 Kasım 2012 tarihinde <http://www.proje46.com/> adresinden erişildi.
- Proje döngüsü yönetimi ve mantıksal çerçeve yaklaşımı*. (t.y). F.Salman (Yay. Haz.).01 Kasım 2012 tarihinde panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/p/c/pcm.pdf adresinden erişildi.
- Sivil toplum geliştirme programı (STGP). (2004). *Proje geliştirmede mantıksal çerçeve yaklaşımı*. G. Aydemir, S. Demircan, F. Salman (Yay. Haz.). Ankara: STGP.
- Sarı, F. (2011). Adı FATİH. *XVI. Türkiye'de internet konferansı*, 30 Kasım-2 Aralık, İzmir.
- Somyürek, S., Atasoy, B. ve Özdemir, S. (2009). Board's IQ: What makes a board smart? *Computers & Education*, 53, 368-374.
- Tablet ve akıllı tahta projesi ihaleye takıldı. (2012, 12 Eylül). *Milliyet*. 13 Aralık 2012 tarihinde <http://ekonomi.milliyet.com.tr/tablet-ve-akilli-tahta-projesi-ihaleye-takildi/ekonomi/ekonomide-tay/12.09.2012/1595187/default.htm> adresinden erişildi.
- Tekindağ, F.C. (2005). *Proje döngüsü yönetimi mantıksal çerçeve yaklaşımı*. Ankara: STGP.

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) (2004). *Ulusal bilim ve teknoloji politikaları: 2003-2023 Strateji belgesi*. 05 Kasım 2012 tarihinde http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/Vizyon2023_Strateji_Belgesi.pdf adresinden erişildi.

Uşun, S. (2004). *Bilgisayar destekli öğretimin temelleri*. Ankara: Nobel.

Yüksel, İ. (2012). Teachers' ICT integration states on the eve of FATİH Project. *Problems of education in the 21st century*, 44, 29-42.

Summary

The aim of this research is to evaluate the *Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi* (Movement to Enhance Opportunities and Improve Technology) or FATİH Project within the framework of Project Cycle Management. Within this context, it is necessary to provide a brief outline of the advantages and disadvantages and the history of computer-aided education in Turkey. In addition, this study will contribute to the evaluation of the FATİH Project by examining a concrete model which has successfully adopted information and communication technologies in education systems. For this purpose, the highly successful example of South Korea is investigated. In addition, this study explains the concepts of the project, the Project Management Cycle, and the Logical Framework Approach. Finally, the FATİH Project is evaluated according to evaluation criteria of the Project Cycle Management. Semi-structured questions were designed to evaluate the FATİH Project within the scope of the Project Management Cycle. These questions were submitted to the Ministry of Education, General Directorate of Innovation and Learning Technologies, FATİH Project Coordinatorship, but the questions could not be responded to. Therefore, evaluation of the FATİH Project was based on documents related to the FATİH Project such as the FATİH Project's web page, which was created by the Ministry of Education, workshop reports, articles, newspaper articles and related studies. Compiled information was grouped under these headings: "FATİH Project" and "Studies Related to the FATİH Project.t" Finally, FATİH Project is interpreted within the evaluation criteria which including of relevance, efficiency, effectiveness, impact and sustainability of Project Cycle Management. In this study was used descriptive method. The idea of FATİH Project was based on documents which were produced within the Vision 2023, "e-Transformation Turkey Project". These documents include: Information Society Strategy Paper, Development Plans, Ministry of Education Strategic Plan and IT Policy Report. According to the results from the study, there is no project plan shared with the public. Analysis of current situation and feasibility evaluation of the project has not been done enough. Objectives and strategy are not clear for the FATİH Project. Required indicators have not been identified for monitoring the Project. Solutions are not clear for problems appearing during application. Communications with Project stakeholders have not been enough and stakeholders are perceived as mere implementers. Planned activities have not been sufficient for achieving the objectives. In particular, there are serious problems in the development of e-content. It is not clear how the project's budget is distributed among the components. There are serious difficulties and concerns about the political, technical and financial sustainability of the project. There has not been a sufficient amount and depth of research related to the project. The FATİH Project was not designed within the framework of Project Cycle Management. Inadequate and negative aspects of the project urgently need to be eliminated. This FATİH Project in its present form cannot be integrated into the education system. Before equipment is acquired, IT competencies of students and teachers must be increased. Training courses on approaches to teaching with IT and on content creation and development should be provided to existing teachers. Information literacy education in schools should be mandatory. The structure of communication should be established with respect to ownership of the project in order to be followed by all stakeholders. The continuity of the project needs to be planned and shared with the public.